

DARBI GANDRĪZ PABEIGTI.

VAI MUZEJS JAU GATAVS?

Šā gada 6. februārī notika bijušās Rīgas biržas ēkas apmeklējums. Ekskursija tika rīkota ar domu parādīt Latvijas Restauratoru biedrībai šajā vēsturiskajā ēkā paveiktos rekonstrukcijas un restaurācijas darbus.

Pieteikušies bija kupls interesentu pulks (vairāk kā 60 cilvēku). Lai arī todien pūta auksts un spēcīgs vējš, norunātajā laikā plkst.15 pie objekta vērtiem sapulcējās gandrīz visi „pi-

eteiktie ekskursanti”. Ieradušies bija restauratori un speciālisti no Latvijas Nacionālā mākslas muzeja, Latvijas dzelzceļa vēstures muzeja, Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja, Rakstniecības un mūzikas muzeja,

Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja, Cēsu Vēstures un mākslas muzeja, restauratori no Rundāles un Bauskas, arhitekti un citi ar vēsturiskā un kultūras mantojuma saglabāšanu saistīti speciālisti. Visi, priecīgi par nokļūšanu siltās telpās, sapulcējās jaunā muzeja plašajā foajē. Pēc īsas sasveicināšanās un instruktažas kuru vadīja Roberts Vecums-Veco, viesi sadalījās divās interešu grupās - vienā bija tie kuri vairāk gribēja uzzināt par LNMM ĀMD jaunās mājvietas piemērošanu muzeja specifiskām vajadzībām, otrajā tie, kurus interesēja ēkā paveiktie restaurācijas un rekonstrukcijas darbi. katru grupu pavadīja divi gidi. “Muze-

jniekus” vadīja ĀMM vadītāja Daiga Upeniece un būvuzņēmuma RE&RE restaurācijas daļas darbinieks Roberts Vecums - Veco, otro grupu ar objektu iepazīstināja projekta autore, arhitekte Liesma Markova, kurai asistēja SIA RERE 04 darbu vadītājs un restaurators Juris Pavlovs.

Gandrīz divas stundas apskates dalībnieki tika vadāti pa visu vecās biržas ēku, sākot no velvētajiem pagrabiem līdz krāšņajām ceturta stāva zālēm. Viesi tika iepazīstināti ar interesantākajiem notikumiem un faktiem par ēkas pārbūvi - no arheoloģiskās izpētes atklājumiem līdz uzstādīto moderno tehnoloģisko iekārtu specifiskām īpašībām.

Pabeidzot apskati un atvadoties, tika norunāts, ka šeit noteikti jāsatiekas pēc pusgada - pēc LNMM ārzemju mākslas departamenta jauno telpu atklāšanas, šī gada augustā!

Juris Pavlovs

2011.gada februāris

LRB kopsapulce

Š.g. 28. janvārī Kara muzeja telpās notika ikgadējā LRB kopsapulce. Spītējot gripai un vīrusiem bijām ieradušies tieši tik, lai sapulce būtu lemttiesīga.

Jau ir izveidojusies tradīcija, ka vispirms pārskatu par biedrības darbību 2010. gadā sniedza LRB valdes priekšsēdētāja Dace Čoldere. Ir turpinājušās lekcijas, kuras organizēja un par kurām elektroniski apziņoja Ilze Bula. Otrdienās, kad nav bijuši pasākumi muzejā, regulāri sanāca valde dažādu organizatorisku jautājumu risināšanai. Neskatoties uz mūsu rakstīšanas kūtrumu, regulāri ir iznākusi avīze, kurai nu ir pienācis 50. jubilejas izdevums! Paldies Dītai par viņas pacietību un neatlaidību rakstu „izkarošanā” un tiem, kas atraduši laiku un vēlmi rakstīt. Gada laikā notikusi gatavošanās Viļņas triennālei, par ko vēlāk tuvāk informēja Dita Murziņa. Tāpat esam palikuši uzticīgi tradīcijai doties tuvākās un tālākās ekskursijās. Maijā devāmies

uz Līgatni, bet septembrī – skaists un vērtīgs brauciens uz Gotlandi, kur vislielākais paldies par organizēšanu un sadarbību Aijai Brīvniecei un Dītai Murziņai.

Tuvākie un tālākie plāni – lekciju cikls līdz pavasarim ir saplānots; turpināsies gatavošanās un piedalīšanās Viļņas triennālē; kārtējā izstāde Men-cendorfa namā, šoreiz vēltā lietišķās mākslas un arheoloģijas restaurācijai – organizatores Rasma Lezdiņa un Inta Tiltiņa; jāsāk domāt par Baltijas valstu triennāli Rīgā 2014.gadā, kura pēc skaita būs 10. Iespējamās ekskursijas - uz Piebalgu un Čehiju. Ja kādam ir vēl idejas, laipni lūgti ar tām dalīties!

Vēl sapulces gaitā, kā jau minēju, Dita informēja gan par avīzes iznākšanu, gan par gatavošanos Viļņai. Inita Smila nolasīja revīzijas aktu par LRB finansiālo darbību 2010. g. Aija Brīvniece informēja par sadarbību ar Spinelli mākslas institūtu Florencē. Tā kā pagājuši divi gadi, pienācis laiks Goda balvai, tāpēc tika ievēlēta Goda

balvas komiteja.

Un kopsapulces apskata nobeigumā – notikušo vēlēšanu rezultāti.

Par LRB priekšsēdētāju ievēlēja Dace Čoldere.

Valdē ievēlēti –

Sarmīte Gaismiņa, Dita Murziņa, Velga Opule, Rasma Lezdiņa, Aija Brīvniece, Inta Rudzīte, Liene Opmane, Juris Pavlovs, Zita Sokolova.

Revīzijas komisija viena cilvēka sastāvā – Inita Smila.

Zita Sokolova

Latvijas Restauratoru biedrības avīze Nr.50

ISSN 1691-0966

Iznāk kopš 1997. gada novembra.

Adrese:

Vecpilsētas iela 7, Rīga LV 1050, tālr. 67213273

Iznāk 4 reizes gadā

Redaktore D. Murziņa

e-pasts: dita.mp@apollo.lv

Korektore **A. Brīvniece**

Redaktora biedre **L. Opmane**

Restauratoru biedrības avīze

2011. gada marts

Nr. 50

LRB avīzei tīņu vecumā 50.numurs!

IESKATS AVĪZES VĒSTURĒ

Latvijas restauratoru biedrības avīzei iznāk kopš 1997.gada novembra, četras reizes gadā.

14 gadi ir daudz vai maz? Īstais pusaudžu, jeb tīņu vecums!

Pusaudzis dzīvo ļoti spilgtā pasaulē, kurā ir spēcīgas izjūtas, spēcīgi izaicinājumi un vilinājumi,

Neliels ieskats avīzes vēsturē:

AVĪZES REDAKTORI:

Alvis Melbārdis Nr.1-7

Ingrīda Raudsepa Nr. 9-11

Baiba Guste Nr. 12-19

Dita Murziņa Nr. 20-50 utt...

KOREKTORE

Aija Brīvniece no Nr.1-50 utt...

IZDEVĒJA

Inta Rudzīte no Nr.1-50 utt.....

kurā ir daudz nezināmo un tādēļ daudz trauksmes un nedrošības. Visas labās lietas, kas ir avīzes pusaudžu vecumā nekur nepazūd un tiek pierakstītas mūsu lapās.

Galvenais sasniegums ir tas, ka avīze joprojām pastāv. Pārskatot visus avīzes numurus var secināt, ka

esam gana darbīgi. Un ar avīzītes lapām sniegtā informācija labi atspoguļo biedrības notikumus: konferences, seminārus, pieredzes apguves pasākumus gandrīz visās pasaules valstīs, izstādes utt...

ČAKLĀKIE RAKSTĪTĀJI

Dace Čoldere - 24 raksti

Rudīte Kalniņa – 12 raksti

Sarmīte Gaismiņa – 13 raksti

Aija Brīvniece – 10 raksti

Daiga Aže – 9 raksti

Aīda Podziņa – 8 raksti

Gunita Čakare – 7 raksti

Velga Opule – 6 raksti

Ārija Ubarste – 6 raksti

Inta Rudzīte - 6 raksti

Ināra Heinrihsone – 5 raksti

Zita Sokolova – 5 raksti

Maketētāji:

Jānis Dimza

Didzis Meļķis

Armands Kozuliņš

Atceroties pirmo “numuru”, kas nemaz neatgādina avīzi sava visai vienkāršā formāta dēļ, ir prieks un gandarījums, ka turpinājums izvērties tik daudzu gadu garumā un tūlīt sagaidīsim arī jubilejas numuru - neticami, patiešām! Apaļie skaitļi pierāda, ka avīzīte mums vajadzīga, - gan tiem, kuri to gaida un lasa, gan tiem, kuri ar varonīgām pūlēm no kolēģiem izlūdzoties tekstus, to rada.

Kaut ko novēlēt avīzītei ir tas pats, kas kaut ko vēlēties biedrībai un mums visiem - daudz, interesanti, radoši un priecīgi tikties vairāk reālajā nekā virtuālajā pasaulē. Darīt, lai tas notiktu, piedalīties.

Dace Čoldere

Jaunas idejas, izpratnes triumfu, skata skaidrību, dzirdes asumu, tiekšanos pēc jauniem atklājumiem un radīšanas prieku! „Neaizmirsti darīt neiespējamo, lai sasniegtu iespējamo.” (A. Rubiņš)

Dita Murziņa

„Kā soli spersi, tā ceļu veiksi!” teicis R. Kaudzīte. Ja jau avīze sasniegusi tīņu vecumu, pirmais ir bijis pareizs! Vēl raitāku un krāsaināku soli turpmāk!

Aija Brīvniece

„Jaunai patiesībai nav nekā bīstamāka par veciem maldiem.” J.V. Gēte. Lai avīzei izdodas sveikt jaunus patiesības un uzvarēt vecus maldus.

Sarmīte Gaismiņa

Pilngadības svētkus sagaidīt ar biezu un krāsainu avīzes pielikumu žurnāla formātā (un uz priekšu reizi pusgadā). Drosmīgiem pieder pasaule!

Richards Pētersons

Lai Latvijas Restauratoru avīzei netrūktu drukājamo tēmu, šo tēmu rakstītāju un lasītāju!
Lai pienāk tik labi laiki, ka Latvijas Restauratoru avīzes melnbalto iespiedtehniku nomainītu krāsaina!
Lai Restauratoru avīze tiktu drukāta, neatkarīgi no paaudžu maiņām, ekonomiskajām krīzēm un dabas katastrofām (tas nozīmē - lai dzīvo restaurācija)!

Gunita Čakare

Ventspils muzeja restauratori novēl Latvijas Restauratoru biedrības avīzei piedzīvot pilngadību!
Lai tā notiktu, tad avīzes redaktorei Dītai Murziņai izturību un pacietību, mūs restauratorus aicinot izteikties un rakstīt par restauratoru darba sasniegumiem un piedzīvoto pieredzes apmaiņas braucienos. Korektorei Aijai Brīvniecei acu gaišumu gramatiskās un stila kļūdas meklējot restauratoru rakstos.

Un satiksīties visi 100. avīzes numura ballītē!

Ventspils muzeja restauratori

Tā turpināt!

Avīze ir kā Latvijas restauratoru vienojošs izziņas avots un vēsta,- kas jauns, neparasts un parasts notiek pie mums un citur.

Ize Bula

Par un ap Latvijas Restauratoru biedrības avīzi, tās 50.numura iznākšanas brīdī.

Ir tāds 2004.gadā izdots aforismu krājumiņš „Nečiksti! Sāc dzīvot!”, kurā var atrast milzum daudz interesantu, trāpīgu atziņu, kuras droši var attiecināt arī uz mūsu, tai skaitā restauratoru trauksmaino, interesanto šodienas dzīvi.

Piemēram: „Ikviens ir tik daudz vērts, cik vērts ir tas, ar ko viņš nodarbojas”, saka Marks Aurēlijs. Domāju, ka mēs, restauratori, esam pietiekoši daudz vērti, jo esam pratuši pastāvēt kā domu biedru kopa vairāk kā divdesmit gadus un pat izdot savu avīzi, kuras obligātais eksemplārs Nacionālās bibliotēkas krājumos tiks saglabāts arī nākotnei.

Tāpat mēs esam pratuši pastāvēt par savas nozares esamību un pilnveidošanu gan ikdienas darbā, gan mūsu publikācijās, caur savu skatu kultūras mantojuma saglabāšanas kontekstā. Ar mums nav noticis tā, kā saka Imants Ziedonis: „Šausmīgi daudz taisnību. Nojukt var, ja nav savējās”.

Mums tomēr ir bijusi „savējā taisnība”, par ko paldies avīzes veidotājiem un publikāciju autoriem!

Un visbeidzot!

„Ir tikai viena iespēja mest izaicinājumu laikam, un tās ir jaunas idejas, kuras allaž var cerēt atrast jauneklīgu un spilgtu izteiksmi” (Benards Šovs).

Lai mūsu „avīzes rūķīšiem” netrūkst šo jauno ideju un mums pašiem būt daudz aktīvākiem atrast šīm idejām spilgtu izteiksmi nākošajos avīzes numuros!

Inta Rudzīte,

kura restaurācijas nozarei veltījusi piecdesmit savas dzīves gadus

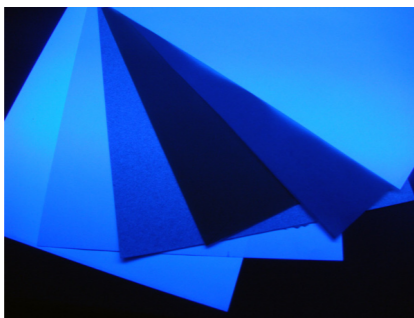
VAI MĀKSLINIEKIEM NEPIECIEŠAMI OPTISKIE BALINĀTĀJI PAPIĒROS?

KO DARĪT RESTAURATORIEM?

Kopš pagājušā gadsimta 50-to gadu vidus papīra balināšanai tiek izmantoti tā sauktie optiskie balinātāji – OB (optical bleachers). Līgatnes papīra fabrikā OB sāka izmantot dažādu papīra veidu ražošanai pagājušā gadsimta 80-jos gados (rakstīšanai, apdrukai, zīmēšanai paredzētie papīra veidi) (OB: Rylux-ČSSR, koncentrācija 0,05-01%).

OB ir ķīmiskas vielas, kam piemīt specifiskas īpašības. Tās tiek pievienotas papīra šķiedru masai papīra izgatavošanas procesa laikā. Eksistē arī papīra virsmas apstrādes tehnoloģijas ar OB ūdens šķīdumu. OB izmantojamais daudzums ir neliels un tas ir 0,05

– 1% no sausas celulozes šķiedrvielu masas atkarībā no papīra veida.

Ir labi zināms:

OB neietekmē tās celulozes šķiedras ķīmiskās grupas (karbonil-grupas un karboksil-grupas), kas ir pamatcēlonis papīra dzeltēšanai.

OB neveicina to ķīmisko komponentu un koksnes šķiedru sabrukšanas galaproduktu atdalīšanu (piemēram, lignīna paliekas), kas piešķir papīram dzeltenīgi – brūnas krāsas un nokrāsas.

OB nenonem blakus vielas un daļiņas (netīrumus, taukus, sveķus u.tml.), kas pastiprina dzeltenīgās nokrāsas.

Tieši šo papīra dzeltēšanas cēloņu novēršana ir visu zināmo papīra (un audumu) balināšanas veidu pamatā, kas jau ilgu laiku tiek pielietoti praksē.

Likumsakarīgs ir jautājums: kā tad darbojas OB? Kādēļ ar OB

apstrādātais papīrs izskatās žilbinoši balts dienas gaismā un, jo īpaši saules gaismā?

Atbildēs uz šiem jautājumiem, mēs sastopamies ar kaut ko neparastu, gandrīz fantastisku.

Ir tā, ka OB ir fluorescējošas ķīmiskās vielas (spīdošas vielas).

Tās absorbē dienas gaismas ultravioletā starojuma neredzamo daļu un pārveido to uz mums redzamo zilo, gaiši zilo un violeto krāsu.

Tādejādi, cilvēka acij redzamajā gaismas staru spektrā (no papīra atstarotajā staru spektrā) pieaug zili – violeto gaismas staru daudzums. Kā rezultātā, mūsu uztverē papīrs kļūst baltāks, bet reizēm „baltāks par baltu”.

Šis baltums ir optiskais apmāns – ilūzija, kas nodrošina baltuma efektu. Krāsotiem izstrādājumiem OB piešķir mirdzumu un krāsas dzidrumu. (Optiskie balinātāji nenodrošina izstrādājumam tīrību). Tādā veidā OB darbība principiāli atšķiras no mums pierastajiem, tradicionālajiem papīra (un audumu) balināšanas veidiem.

Ķīmiskās vielas, kurām piemīt specifiskas optiskas īpašības, tiek plaši pielietotas visdažādākajās nozarēs. Ne tikai dažādu papīra veidu izgatavošanā (t.sk. biroja papīrs, fotopapīrs, kartons), bet to pielieto arī dažādu krāsu sastāvu izgatavošanā, audumos, plastmasās, kosmētikā un citur.

Jāatzīmē, ka izstrādājumiem no dažādiem materiāliem, var būt labāki un sliktāki optiskie balinātāji, jo nozīmīgs faktors ir virsmas absorbēšanas spēja. Jāatceras, ka katram materiālam virsmas absorbēšana ir atšķirīga, piemēram, celulozei, zīdam, vai polimēru kompozīcijai. Viens no galvenajiem priekšnosacījumiem, izvēloties optisko balinātāju, bieži vien ir cena. Dažādi optiskie balinātāji var maksāt dārgāk vai lētāk. Optisko balinātāju ražošana un izmantošana ir ekonomiski izdevīga, pateicoties tam ka izmantojot salīdzinoši nelielu OB daudzumu var sasniegt satriecoši balta papīra efektu un izcilu krāsu spilgtumu. Tajā pašā laikā OB cenas var būt

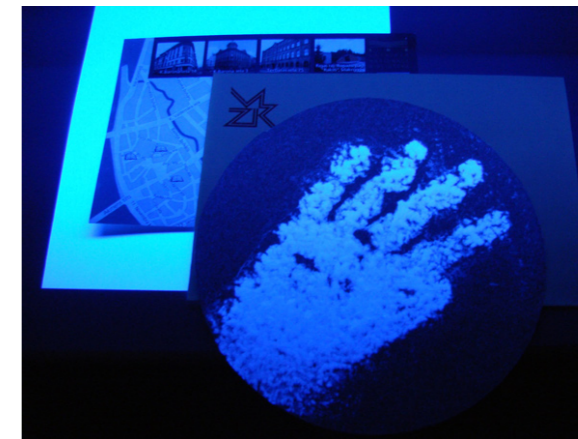
salīdzinoši augstas.

Daudzi mākslinieki un muzeju kuratori nepievērš lielu uzmanību faktam, ka papīrs un audumi satur OB, un neņem vērā OB lomu vērtīgos mākslas priekšmetos.

Gribas atkārtoti vērst uzmanību faktam, ka papīrs, kas satur OB, savu izcilo baltumu saglabā tikai UV staru avota klātbūtnē. Ir zināms, ka muzeju zālēs ultravioletā gaisma tiek filtrēta, tādēļ tur nav UV staru, kas apgādātu OB ar fluorescenci nepieciešamo enerģiju. Rezultātā OB tur nedarbojas, un papīram piemīt parasti baltas vai pelēcīgas nokrāsas.

OB var būt ķīmiski nestabili. Tas nozīmē, ka pēc vairākiem gadiem, vai, iespējams, pat pēc dažiem mēnešiem, šķietamais papīra baltums var mazināties, sākotnējais papīra spilgtums zūd un papīrs kļūst nespodrs.

Fotopapīrā OB atrodas slānī, kur

veidojas attēls, kā arī to var atrast arī citos fotopapīra slāņos.

Krāsas ar ķīmiski nenoturīgo OB var mainīties negaidīti, izmaiņas var notikt neparedzamā veidā, kā arī atkarībā no apgaismojuma apstākļiem.

Minēto iemeslu dēļ, atsevišķi mākslinieki saviem darbiem izvēlas „dabisku” papīru bez OB, vai vismaz cenšas no šāda papīra izvairīties. Dažas papīra ražotnes izgatavo papīru īpaši mākslas darbiem (fine art paper, fotopapīrs ar sudraba hlorīdiem RA-4) un speciāli to marķē ar atzīmi, ka papīrs nesatur OB.

Apkopojot visu iepriekš sacīto, var secināt, ka šodien OB saturoša papīra izmantošana ir pretrunā ar mūsdienīgām restaurācijas un konservācijas priekšstatiem, kā arī

ar darbiem, kas saistīti ar gleznu ierāmēšanu un iestiklošanu. Muzeju un galeriju darbinieki parasti rekomendē stiklus, kas aiztur UV starojumu.

Laiks iet uz priekšu. Zinātne un tehnika attīstās neizsakāmi strauji. Tiek izstrādātas un piedāvātas tirgū aizvien jaunas optiskas īpašības saturošas ķīmiskas vielas. Šo procesu nevar apturēt. OB lietošanu nevar aizliegt. Mākslas darbu izgatavošanā OB pielietojuma daudzums pieaugs.

Manuprāt, ir pienācis laiks, kad visus jaunus mākslas darbus nepieciešams pārbaudīt uz OB klātbūtni. Mans ieteikums ir - muzeju un restaurācijas darbiniekiem uzsākt analizēt OB klātbūtni esošos mākslas darbos ar papīra vai kartona pamatu un fotogrāfijās (pielietojot UV/melnu lampu) un par to uzrakstīt objekta pasē lai apraksts būtu pilnīgāks. Ir labāk šo darbu veikt laikus, jo agrāk vai vēlāk tas būs jādara noteikti. Ir lietderīgi iegūt kvantitatīvus datus par mākslas darba OB izstarpumu un tad sekot izmaiņām laikā.

Pagaidām nav iespējams sniegt skaidras atbildes uz raksta sākumā uzdotajiem jautājumiem. Rodas arī neskaitāmi jautājumi par OB uzvedību papīra un kartona novecošanās procesos, kā arī restaurējot mākslas darbu papīra pamatni. Vai notiek izmaiņas OB, pielietojot vispārpieņemtās restaurācijas metodes (attīrīšana, mazgāšana, traipu noņemšana, dezinfekcija, līmēšana u.tml.)? Kas un kādā veidā notiek ar OB, pielietojot tradicionālās papīra balināšanas metodes? Ir skaidrs, ka mūsu zināšanas šajā nozarē ir nepietiekamas un profesionāla pieeja minētajā jautājumā pieprasa zinātniski pētniecisku darbu veikšanu šajā nozarē. Tas ir salīdzinoši jauns darbības lauks.

Mums visiem jāuzkrāj pieredze kā eksponēt, glabāt un strādāt ar mākslas darbiem, papīriem, kartoniem, kuros izmantots OB.

Ļubova Beļkova